

ובודאי ישוב לקחתם!

אמר רב עוקבא בר חמא: אכן אין מדובר במשנתנו בדרך נפילה, ואף לא בדרך הנחה ממש, שהניחם שם ובדעתו לשוב לקחתם. אלא, כמכנשתא דבי דרי עסקינן⁽¹⁰⁾. שנמצאו הפירות במקום אסיפת הגרנות, ובתקופה שאוספין את הגרנות, ודש בעל הגורן את תבואתו, ולקח את עיקר הפירות, ונשאר שם הפירות הללו שנמצאו עתה⁽¹¹⁾.

דבר חשוב. וגם טעם יקירי לא שייך בתבואה, שאין אדם נושאה על כתפו, אלא על גבי בהמה, ולכן כשנופלת — אין מרגיש בנפילה. ובדברות משה כתב, שטעם "חשיבי" שייך רק בדבר שהמין חשוב מצד עצמו, ולא מצד ריבוי. והראיה, שגבי מעות, אדם ממשמש אף בפרוטה אחת!

10. יש לדקדק, למה העמיד רבי יצחק את משנתנו כמכנשתא דבי דרי, ולא פירש בדרך נפילה, ואפילו טובא נמי?
וכתבו התוס', דהיינו משום שבדרך נפילה הוי ייאוש שלא מדעת, וקיימא לן שלא הוי ייאוש.

והראב"ד בשמ"ק תירץ, דהיה קשה לרבי יצחק, למה שנינו במשנתנו גם פירות מפוזרין וגם מעות מפוזרות, ולכן פירש שפירות מפוזרין הוא ענין אחר, ומטעם הפקר. וע"ע בראשונים מה שכתב בזה.

11. כך פירש רש"י. אבל לשון הרמב"ם והטור: "המוצא במקום הגורן". וכתבו הסמ"ע והפרישה, שנחלקו בדין מכנשתא דבי דרי. שלפי רש"י, העיקר הוא שנמצא בשעת אסיפת הגרנות. ולפי הרמב"ם והטור, הכל תלוי במקום המציאה. שאם נמצאו במקום הגרנות, אף לאחר

שאבדו בדרך נפילה, שנפלו מן האדם בלא ידיעתו, אם כן, אפילו אם מצא טובא [יותר] מקב, שנתפזרו בארבע אמות, נמי יהיו של המוצא, שהרי אין בהם סימן, ואם כן, ודאי נתיאשו מהם בעליהם, שהרי לא יוכלו להוכיח שהפירות שלהם!⁽⁹⁾

ואי מצאם בדרך הינוח, שניכר בפירות שהניחם שם אדם מדעתו, אם כן, אפילו אם היו הפירות בציר מהכי, פחות מקב, נמי לא יהיו שלו, שהרי הניחם בעליהם מדעתו,

"וכמה", היתה יכולה להעמיד בדרך נפילה — ואפילו טובא, וכפי שהגמרא ושאלת להלן.
והרמב"ן פירש, שהגמרא שאלה "וכמה", לפי שידעה שצריך להעמיד שמדובר במכנשתא דבי דרי, ומשום שאפקורי מפקר להו. שאין לפרש שמדובר בדרך נפילה, ומטעם ייאוש, שהרי הוי ייאוש שלא מדעת. ושאלה הגמרא "וכמה", באיזו מידה נתפזרו שאז מפקיר אותם? ואמר רבי יצחק: קב בארבע אמות. והמקשן שהקשה אחר כך: אי דרך נפילה — אפילו טובא! לא ידע דעתו של השואל, ולא דעתו של רבי יצחק, עד שבא רב עוקבא בר חמא — ופירשם. ועיין מה שכתב בזה הנחלת דוד.

9. נחלקו הראשונים בדין פירות מפוזרין בדרך נפילה. התוס' כתבו שאינם שלו, לפי שהוא ייאוש שלא מדעת, וקיימא לן דלא הוי ייאוש. והרמב"ן והרשב"א והרמב"ם כתבו, דהרי אלו שלו. וכתב הנמו"י הטעם, כיון שפירות יותר מקב — חשובים הם. ועוד, שיש להם משקל המכביד על נושאם, לכן מרגיש בהם כשנפלו. או משום חשיבותם, או משום כבדם. ועיין בטור [סימן רס"ב] מה שהקשה על הרמב"ם.

ובטעם התוס' כתב הדרישה, שסתם פירות היינו תבואה, וכיון שאינה ראויה לאכול מיד, אלא רק לאחר טחינה לישה ואפיה, אינה נקראת